

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av cand.oecon. og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

IASB vurderer kraftkontrakter

Regnskapsreglene sies å være til hinder for det grønne skiftet. Dette skyldes at kontrakter for kjøp av uregulert grønn kraft ofte må regnskapsføres som derivater. Nå vurderer IASB å endre reglene.

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Associate partner EY

Bakgrunn

Produksjon av sol- og vindkraft har økt kraftig og forventes å øke ytterligere. I Norge har ikke denne utviklingen vært like markant, men også her har vi fått betydelig produksjon av vindkraft.

IASB observerer at selskaper i økende grad inngår langsiktige avtaler for kjøp av fornybar kraft. For produsenter av sol- og vindkraft inngås gjerne langsiktige fastpriskontrakter ut fra et ønske om å redusere risiko. For kjøperne vil opprinnelsesgarantier ofte være en vel så sterk motivasjon som selve kraften, da disse støtter opp om selskapenes miljøarbeid og målsetninger knyttet til netto utslipp.

Regulert og uregulert kraft

Tradisjonelt sett har kraftproduksjon vært regulert, i den forstand at produksjonen kan justeres i tråd med etterspørselen. Dette gjelder også store deler av norsk vannkraftproduksjon, hvor vannmagasiner fungerer

som buffer mellom tilgang og uttak. Produksjon av sol- og vindkraft er imidlertid ikke regulert, men avhenger av om solen skinner og av hvor mye det blåser.

En kontrakt for kjøp av sol- eller vindkraft vil typisk gjelde kjøp av hele eller en andel, for eksempel 30 prosent, av produksjonen fra et gitt anlegg for en lengre tidsperiode, ofte 10 til 30 år. Når kraften som kjøpes er en andel av uregulert produksjon, blir leveransene upredikerbare.

Kraftkontrakter og IFRS

Ser man bort fra muligheten for at en kraftkjøpskontrakt kan være en leiekontrakt, og problemstillinger vedrørende konsolidering eller felleskontrollerte ordninger, er det i prinsippet to måter å regnskapsføre en kraftkjøpsavtale på: Enten som en «vanlig» kjøpsavtale, hvor kraften regnskapsføres etter hvert som den blir levert, eller som et derivat innenfor virkeområdet til IFRS 9 Finansielle instrumenter. Hvorvidt kontrakter for kjøp eller salg av kraft, eller andre ikke-finansielle gjenstander, skal regnskapsføres som et derivat innenfor virkeområdet til

IFRS, 9 avhenger for det første av om kontrakten kan gjøres opp netto finansielt, og deretter om kontrakten er en såkalt «eget bruk»-kontrakt.

Netto finansielt oppgjør

Litt forenklet forklart kan en ikke-finansiell kontrakt gjøres opp netto finansielt i henhold til IFRS 9.2.5, og er derved potensielt innenfor virkeområdet til IFRS 9, dersom a) en av partene kan velge finansielt oppgjør i stedet for fysisk levering, b) når selskapet har en praksis for å gjøre opp tilsvarende kontrakter netto finansielt, c) når selskapet for tilsvarende kontrakter har en praksis for å ta levering og selge underliggende innenfor en kort tidsperiode for å generere overskudd fra kortsiktige svingninger i pris eller salgsmarginer, eller d) når den ikke-finansielle gjenstanden som kontrakten omfatter lett kan gjøres om til kontanter.

I de fleste utviklede kraftmarkeder handles kraft i likvide markeder. Kraft i omsettbare volumer vil derved normalt lett kunne gjøres om til kontanter. Kraftkontrakter vil derved ofte potensielt være innenfor virkeområdet til IFRS 9.

«Eget bruk»-kontrakter

En kontrakt som kan gjøres opp netto finansielt er innenfor virkeområdet til IFRS 9, med mindre den er en «eget bruk»-kontrakt. «Eget bruk»-kontrakter er kontrakter som er inngått og fortsatt holdes for levering eller mottak av den ikke-finansielle gjenstanden i tråd med selskapets behov for å kjøpe, selge eller bruke. Kontrakter hvor selskapet har en praksis for netto finansielt oppgjør, det vil si b) og c) ovenfor, kan imidlertid ikke være «eget bruk»-kontrakter.

Egenskaper ved kraftmarkedet

I et kraftsystem må tilførsel og uttak av kraft balanseres løpende. I de fleste kraftmarkedene måles derfor salg og kjøp av kraft i korte tidsintervaller. I Norden gjøres dette på timebasis, mens det kan være en halvtime eller 15 minutter i andre markeder. Grovt sett kan man si at levert kraft som ikke konsumeres innenfor dette tidsintervallet, automatisk blir solgt tilbake. Dette skyldes at kraft ikke lett kan lagres på en økonomisk måte. Disse egenskapene, sammen med at leveransene av sol- og vindkraft er upredikerbare og ikke nødvendigvis tilpasset selskapets bruksbehov, gjør at «eget bruk»-vurderingene blir mer komplekse for kraft enn for mange andre varer.

IFRIC-henvendelsen

I juni behandlet IFRIC en henvendelse om vurderinger av kraftkontrakter i forhold til virkeområdet til IFRS 9. I henvendelsen ble det beskrevet tre situasjoner. I den første har et selskap inngått en langsiktig kontrakt om kjøp av fornybar kraft, med løpende leveranser av en andel av kraft produsert fra et gitt anlegg. Selskapet bruker i hovedsak kraft på dagtid på hverdager. Det betyr at store deler av kraften som leveres om natten og i helgene må selges tilbake. I den andre situasjonen har et selskap en kraftkontrakt som i utgangspunktet er tilpasset selskapets bruksbehov, men så

innfører myndighetene en insentivordning for redusert kraftforbruk som selskapet benytter seg av. Kraftkontrakten blir derved for stor i forhold til selskapets bruksbehov, og selskapet inngår avtale om å gjøre opp overskytende fremtidige leveranser netto finansielt. I den tredje situasjonen er det tale om en kontrakt for leveranser av fornybar kraft, med variasjon i leveranser som følger av at produksjonen er uregulert. Volumene i kontrakten er forventet å være for store i forhold til selskapets bruksbehov i perioder med høy produksjon, men ikke i andre perioder.

For alle tre situasjonene gis det argumenter både for og imot at de aktuelle kontraktene er innenfor virkeområdet til IFRS 9. Forhold som problematiseres i henvendelsen, er blant annet om hvorvidt markedet kan betraktes som et «lager» hvor overskytende volumer kan «lagres» inntil de kjøpes tilbake, hvor ofte det kan være finansielt nettooppgjør i en kontrakt før selskapet har etablert en praksis for nettooppgjør, hva som er tidsintervallet for vurdering av eget bruk, og hvor mye tilbakesalg det kan være før en kontrakt ikke lenger kan betraktes å være en «eget bruk»-kontrakt.

IFRICs vurderinger

IFRIC viste til at det i henvendelsen pekes på at egenskaper ved kraftmarkedet gir utfordringer og spørsmål knyttet til anvendelsen av bestemmelsene i IFRS 9 for langsiktige kontrakter for kjøp av fornybar kraft. I tråd med dette anbefalte de IASB å vurdere å etablere et prosjekt som skal vurdere anvendelsen av IFRS 9 for slike kontrakter. IFRIC indikerte at et slikt prosjekt kan ha et snevert fokus, og spesifikt se på kontrakter for ikke-finansielle eiendeler som ikke kan lagres på en økonomisk måte, og hvor markedsstrukturen er slik at den ikke-finansielle eiendelen enten må konsumeres eller selges innenfor et snevert tidsintervall.

Som en nyttig avklaring indikeres det i IFRIC Staff-notatet som lå til grunn for diskusjonen, at automatiske tilbakesalg av overskytende kraft ikke forventes å bli omfattet av IFRS 9.2.6(c), som omtalt ovenfor. Dette skyldes at IFRS 9.2.6(c) også krever en intensjon om å generere overskudd, noe som ofte ikke vil være tilfellet for disse kontraktene. Dette innebærer at kontraktene potensielt kan være «eget bruk»-kontrakter.

IASBs vurderinger

Henvendelsen og IFRICs vurderinger ble diskutert på IASBs møte i juli. IASB besluttet tentativt å igangsette et utredningsprosjekt for å utrede hvorvidt det er mulig å gjøre endringer i IFRS 9 slik at regnskapene bedre reflekterer kraftkjøpsavtaler hvor det underliggende i avtalen har egenskaper som beskrevet av IFRIC.

I tillegg besluttet IASB tentativt at utredningsprosjektet også skulle omfatte anvendelse av sikringsbøker med finansielle kraftkjøpsavtaler som sikringsinstrument. Dette har sammenheng med at det i noen markeder inngås finansielle avtaler som på mange måter er økonomisk ekvivalente med fysiske fastprisavtaler. I diskusjonene har interessenter pekt på at økonomisk ekvivalente avtaler burde ha samme regnskapsmessige behandling. IASB mente imidlertid at vurdering av en slik tilnærming med ekvivalens ville blitt for omfattende.

Mulig tidshorisont

IASB klargjorde i møtet at de ønsket at dette prosjektet skulle ha høy prioritet. Arbeidsprosessen medfører likevel at det tidligste eventuelle endrede prinsippene vil kunne få anvendelse, er i 2025.